

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sect. IV. Declaratur in quo actus Pœnitentiæ consistat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

SECTIO QUARTA.

Declaratur in quo actus Pœnitentiæ consistat.

I. Rigorofus actus Pœnitentiæ includit, & dolorem & delectationem peccati commissi.

Dico itaque quartò: Actus Pœnitentiæ propriè dictus includit & dolorem & delectationem peccati commissi. Ad probationem conclusionis notandum: Sicut circa bonum, ita & circa malum varios distingui animi affectus: quoad præfens notasse sufficit Amorem esse de bono secundum se, Delectationem de bono præfente, seu possessio, Desiderium de bono absente, sive secundum quod necdum est, sicque desiderat quis, ut sit hoc instanti, vel pro instanti aliquo sequente, seu ut fuerit pro aliquo tempore antecedente. Sic e contra circa malum amor correspondet odium, quod versatur circa malum secundum se, delectationi opponitur dolor seu tristitia, tandem desiderio opponitur fuga, quæ vel est mali nondum positi, sed imminenti, & dici potest quasi desiderium ut tale malum non inest, vel est respectu mali præteriti, seu desiderium ut tale malum non fuerit, seu non fuerit commissum, & hic actus in secundo sensu vocatur peculiariter delectatio.

II. Actus Pœnitentiæ consistit in sola delectatione.

Quod ergo non consistat actus Pœnitentiæ in sola delectatione probatur; Sancti etenim in cælo perfectissimè delectantur peccata, quæ in hac vitâ commiserunt, & tamen non agunt pœnitentiam eo modo quo Scriptura & Patres nobis pœnitentiam describunt, ab omnibus siquidem ad pœnitentiam requiritur dolor aliquis, *Scindite corda vestra*, Joëlis secundo, item vocatur plangens, afflictio, &c. quæ in illum statum non cadunt, imo æquè principaliter de conceptu pœnitentiæ est dolor ac delectatio.

III. Deinde, actus Pœnitentiæ non est solus dolor.

Quod etiam actus Pœnitentiæ non sit solus dolor, sed includat delectationem probatur, secundum communem quippe modum explicandi actum Pœnitentiæ, est hujusmodi affectus, *Quantum est ex me nollem peccasse*, seu *utinam non peccassem*, vel aliud simile, sed hic actus est delectatio peccati ut præteriti, uti constat; optat enim ut non fuerit, qui actus est fuga, seu desiderium de absentia peccati pro tempore jam transacto.

IV. Docent Concilia & Patres, actum Pœnitentiæ esse delectationem peccati præteriti.

Secundò probatur: Concilia siquidem & Patres semper asserunt actum Pœnitentiæ esse delectationem ac retractationem peccati præteriti, &c. sic enim loquitur Concilium Tridentinum sessione decima-quarta, capite quarto: *Contritio*, inquit, *est animi dolor ac delectatio de peccato commissio*: deinde paulo post ait esse *odium vitæ veteris*, ibique affert ex Scripturâ locutiones eorum qui agebant pœnitentiam, *Tibi soli peccavi*, *recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime meæ*, &c. quæ feruntur in præteritum. Unde Sanctus Thomas hic, quæst. 85. art. primo, ad secundum ait, Pœnitentiam respicere turpe factum ut præteritum: & ad tertium loquens de Pœnitentiâ ait: *Est dolor, seu reprobatio facti præteriti*, &c. ergo Pœnitentia, quæ talis, semper fertur in præteritum, cupiens aliquo modo, ut nunquam fuerit. Ex quibus constat Sanctum Thomam, non ita affirmare Pœnitentiam esse dolorem, ut excludat delectationem. ulterius confirmatur conclusio, nam eum secundum omnes Pœnitentia sit retractatio, retractatio autem

semper sit de facto aliquo præterito, pœnitentia ut pœnitentia necessariò tendere debet in præteritum quæ præteritum.

Dico quintò: Hæ duæ rationes identificatæ reperiuntur in eodem actu, qui proinde simul est delectatio & dolor, nec opus est duobus actibus realiter distinctis. hoc modo optimè salvantur locutiones Conciliorum & Patrum, dum dicunt contritionem esse dolorem ac delectationem; unicus enim indivisibilis actus in se utramque rationem complectitur, sicut idem actus simul est visio albedinis & nigredinis. Deinde congruè hac ratione explicatur actus Pœnitentiæ, quo quis dicit, *vellem quantum est ex me non peccasse*; simul enim per eundem actum tristatur ac dolet de malo illo, & illud olim commissum retractat, seu quantum est ex se optat non fuisse. Conclusio ulterius probabitur solutione argumentorum.

Objicies primò: Hæ duæ rationes non possunt in eodem actu identificari; delectatio enim fertur in malum absens, seu præteritum quæ tale, dolor autem in illud ut præfens, non potest autem idem esse præfens & præteritum, sicut nec potest quis simul delectari de bono aliquo, & illud desiderare; delectatio enim fertur in illud ut possessum, desiderium ut in absens, seu non possessum. Contra: Ergo nec duobus actibus potest quis ferri hoc modo in malum, quod tamen negat adversarii, cum nec duobus actibus possit delectari de bono, & illud desiderare, cum objectum delectationis tollat objectum desiderii, & e contra, simul quippe non possunt esse præfens & absens, seu præfens & non præfens: si autem illi actus possunt simul stare in voluntate, poterunt identificari, sicut ob eandem rationem potest fides & scientia in eundem actum coalescere.

Respondetur itaque, nullam in hoc reperiri ex parte objecti repugnantiam, quid enim vetat ut quis simul doleat de gravi aliquo malo, quod patitur, & tamen optet quantum est ex se, seu si fieri posset nunquam fuisse, imo hæ duæ tendentiæ voluntatis videntur maximè subordinatæ, & se invicem inferre; maximè enim connaturale est, ut dum quis ob facinus aliquod commissum, grave malum patitur, non solum doleat de malo quo gravatur, sed ut optet nunquam facinus illud perpetratum fuisse; imo, ut dixi, objectum actus Pœnitentiæ communiter assignatur hujusmodi, nempe *Vellem non peccasse*. Adde circa bonum videri posse voluntatem hoc utroque modo, & consequenter eodem actu versari; ita enim potest gaudere & delectari de bono præfente & possessio, ut tamen optet illud antea fuisse, & consequenter fertur in illud ut præfens pro hoc tempore, & ut absens pro alio.

Objicies secundò Concilium Tridentinum sessione 14. canone quinto, ubi dicit actum quo quis dolet de peccatis esse liberum, at si requiratur etiam delectatio non erit dolor ille liber, cum necessariò sequatur ad delectationem. Contra: Hoc argumentum solvi debet ab omnibus; in omni enim sententiâ, saltem præcedere potest hæc delectatio, sive sit de conceptu intrinseco pœnitentiæ, sive non, cum Concilium Tridentinum sessione decima-quarta, eodem canone quinto dicat, dolorem illum parari per delectationem.

P. Coninck itaque disp. primâ de Pœnitentiâ, dubio secundo, numero duodecimo, ob hoc argumentum

V. Hæ tamen duæ rationes, delectatio scilicet & dolor, in eodem actu reperiuntur identificatæ.

VI. Dices: Delectatio & dolor non possunt in eodem actu identificari.

VII. Dico itaque nullam in hoc esse repugnantiam.

VIII. Dices: Ergo dolor ille non erit liber, cum necessariò sequatur ad delectationem.

IX.

SECTIO QUINTA.

Vtrum actus Pœnitentiæ sit conditio-
natus, an absolutus?

Primus ergo argumentum dicendum ait, actum Pœnitentiæ completum involvere utrumque actum, nempe & detestationem & dolorem, & illam esse magis liberam, hunc autem participativè ab illâ: sicut, inquit, actus Fidei in ratione suâ completâ perfectæ virtutis includit, non actum intellectus tantum, sed voluntatis, à quo actu habet rationem liberi. Quemadmodum ergo fides censetur libera, quia potest credens ab actu fidei cessare, cessando ab actu voluntatis, ad quem sequitur, ita & dolor in actu pœnitentiæ, esto præcedat detestatio.

X. At verò in nostrâ sententiâ nulla videtur difficultas: dicimus enim eundem actum esse simul detestationem & dolorem; est enim actus pœnitentiæ recessus à priori vitâ, cum quodam animi cruciatu, seu detestatio dolorosa, quæ utraque ratio in illo actu reperitur identificata; unde non minus liber ibi est dolor quàm detestatio, cum sit idem cum illâ, sicut quando eadem actio est simul intentio & electio. Adde, Concilium ibi loqui de libertate à coactione, & solum velle ut dolor ille sit voluntarius, seu spontaneus, non coactus. Tandem, licet frequenter contingat detestationem esse causam doloris, quando actus sunt distincti, existimo tamen posse dolorem esse causam detestationis; ex eo enim quod quis doleat de malo gravi quod patitur, videtur connaturalissimè induci ad detestandam illius causam.

XI. Objicies tertio, hinc sequi eum, cui revelatum esset peccata ei esse remissa, non posse elicere actum pœnitentiæ cum dolere non possit. Respondetur, hoc non magis urgere nos, quàm illos, qui constituunt actum pœnitentiæ in solo dolore. Primò itaque transeat consequentia; si enim non possit de iis dolere, nil incommodi quod actum pœnitentiæ circa illa amplius elicere non possit, cum juxta Scripturam, Patres, & Concilia actus pœnitentiæ sit dolor, planctus, afflictio animi, &c. ulterius tamen dico, probabile videri illum, qui semel peccavit, posse per se loquendo, semper dolere, cum hoc ipsum quod est peccasse, & innocentiam perdidisse, sit causa sufficiens doloris. Unde ait Hieremias Propheta, & applicari à Patribus solet animæ quæ peccavit: *Vide quia malum & amarum est, reliquisse te Dominum Deum tuum.*

XII. Dices; ergo & Sancti in cœlo possunt dolere, cum adhuc maneat in ipsis peccasse, nec tolli unquam possit. Respondetur: ex parte objecti nihil iis deesse, sed quia sunt in statu beatitudinis, qui in bonorum omnium complexione consistit, nihil dolorosum admittunt; beatitudo enim tanquam quid bonum, requirit integram causam.

XIII. Hinc infero: actum pœnitentiæ esse actum fugæ, vel puræ, ut vult Vasquez & alii nonnulli, vel saltem mixtæ seu per modum fugæ simul & prosecutionis, nempe ita ut idem in re sit nolle malum, ac velle illius negationem; nolle enim seu odisse malum est velle illius destructionem, seu negationem, & non esse illius. Sed nostrâ in præsentia nil refert quid hac in re dicatur, quæstio enim Philosophica est, & non magni momenti.

CONDITIONATUS inquam, ex parte objecti, seu qui feratur in objectum conditionatum, non ex parte subjecti, actus siquidem debet absolute esse, non solum sub conditione; quod enim sub conditione est, non est de facto, sed solum indicat quid foret, si poneretur talis conditio, ut si tale quid contingeret ego gauderem, dolerem, &c.

Dico primò contra P. Hurtado disp. decima-quartâ de Animâ, sect. primâ, num. quinto, dari in intellectu actus quosdam conditionatos ex parte objecti. Probatur: hi actus: *Si paries est albus, est segregativus visus, si Sol lucet dies est;* & alii hujusmodi, sunt actus conditionati, non ex parte subjecti; hoc enim implicat, nam verè judicat diem esse, non absolute, sed sub hac conditione, nempe si Sol luceat, sed ex parte objecti, id est posito quod Sol luceat est dies. Quod verò hic actus: *Si Sol luceat, dies est;* & alii hujusmodi sint judicia, & non merè apprehensiones ut aliqui volunt, videtur clarum, nam hic actus: *Si Sol lucet, dies est;* potest esse una ex præmissis in syllogismo, unde si addatur minor, *Sed Sol lucet, optime infertur, ergo dies est;* ergo ille actus non est simplex tantum apprehensio, sed judicium, cum syllogismus non componatur nisi ex judiciis.

Ad tollendam verò æquivocationem, quæ in re hac, per se obscurissimâ, facile incurritur: notandum diversas esse has propositiones: *Si Sol lucet, dies est;* & *Si Sol lucet, judico diem esse;* primus enim actus frequens est, & conditionatus ex parte objecti, quo judicat diem esse, non absolute & nullâ apposita conditione, sed posito quod Sol luceat: unde aliâ ratione ex parte modi tendendi judicat quis diem esse per hunc actum: *Si Sol lucet dies est,* ac per hunc, *dies est;* hic enim absolute assentitur huic objecto, ibi non nisi apposita conditione idem judicat.

In secundo autem actu (quem tamen ponit Pater Hurtado citatus pro exemplo actus conditionati) aperta latet æquivocatio: vel enim dicit, *Si Sol lucet, judico diem esse,* ita ut sensus sit, *Si Sol lucet, judico, sin minus, non judico;* quæ est implicatio in terminis; tunc enim esset conditionatum judicium ex parte subjecti, cum tamen hoc ipsum sine aliquo judicio haberi non possit.

Alium sensum habere potest hæc propositio: *Si Sol lucet, judico diem esse;* nempe ita ut sit judicium absolutum reflexum de alio judicio conditionato ex parte objecti quo judico diem esse, si Sol luceat, sed hujusmodi actus reflexi rarè & vix nisi dedita opera eliciuntur; nec enim quando quis judicat de aliquo objecto, reflectit supra suum actum, & in actu signato judicat se judicare. Idem suo modo dicendum est de hoc & similibus actibus: *Si paries esset albus, judicarem illum esse segregativum visus;* hic enim actus est absolutus, ex parte subjecti; est enim actus quasi reflexus, quod absolute judico quid judicaturus essem, si paries esset albus.

Dices cum Patre Hurtado, non posse sensus ferri conditionatè; nec enim potest visus habere hunc actum: *Video colorem si est, seu si existit;* quærit ferri

I. *Quæritur an sit conditionatus ex parte objecti non subjecti.*

II. *Dantur in intellectu actus aliqui conditionati nati ex parte objecti.*

III. *Notanda differentia inter quosdam actus.*

IV. *Quid de hac propositione censendum: Si Sol lucet, judico diem esse, esse.*

V. *Actus ille interdum est judicium absolutum reflexum.*

VI. *Ex eo quod sensus visus non quærit ferri*

